

YANGI O‘ZBEKISTONDA AHOLINI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH TIZIMINI TRANSFORMATSIYALASH: ISLOHOTLAR STRATEGIYASI VA ISTIQBOLLARI

Parmonov Husan Shomurot o'g'li

Navoiy davlat universiteti

Tarix fakulteti Tarix kafedrasida o'qituvchisi Mustaqil tadqiqotchi

Kalit so‘zlar: *Ijtimoiy davlat, Yangi O‘zbekiston, Ijtimoiy himoya milliy agentligi, Ijtimoiy himoya yagona reyestri, kambag‘allikni qisqartirish, inson qadri, "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazi, manzillilik, ijtimoiy nafaqalar, inkluziv jamiyat.*

1. KIRISH (INTRODUCTION)

Mavzuning dolzarbligi. Zamonaviy dunyoda davlatning barqaror rivojlanishi bevosita uning aholisini ijtimoiy jihatdan qanchalik himoya qila olishiga bog‘liq. O‘zbekiston Respublikasi taraqqiyotining hozirgi bosqichida "Inson qadri uchun" tamoyili barcha islohotlarning o‘zagini tashkil etmoqda. 2023 yilda qabul qilingan yangi tahrirdagi Konstitutsiyada O‘zbekistonning "**Ijtimoiy davlat**" sifatida e‘lon qilinishi, aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini shunchaki yordam berish mexanizmidan, insonning huquq va manfaatlarini himoya qiluvchi strategik tizimga aylantirishni taqozo etdi.

Tadqiqotning maqsadi. Ushbu tezis Yangi O‘zbekistonda aholini ijtimoiy himoya qilishning yangi modelini tahlil qilish, ijtimoiy xizmatlarni raqamlashtirishning afzalliklarini ko‘rsatish va tizimdagi institutsional o‘zgarishlarning samaradorligini baholashga qaratilgan.

2. TADQIQOT METODOLOGIYASI (METHODS)

Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil va statistik tahlil metodlaridan foydalanildi. Xususan:

1. **Dinamik qatorlar tahlili:** 2017–2024 yillar oralig‘ida ijtimoiy sohaga ajratilgan budjet mablag‘larining o‘sish sur‘atlari o‘rganildi.

2. **Sotsiologik kuzatuv:** "Mahallabay" ishlash tizimi orqali ijtimoiy yordamning manzilliligi darajasi baholandi.

3. **Hujjatlar tahlili:** O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari, shuningdek, "O‘zbekiston – 2030" strategiyasi doirasidagi maqsadli ko‘rsatkichlar o‘rganildi.

3. ASOSIY NATIJALAR (RESULTS)

3.1. Institutsional islohotlarning yangi bosqichi

Yangi O‘zbekistonda ijtimoiy himoya tizimi mutlaqo yangi strukturaga ega bo‘ldi. **Ijtimoiy himoya milliy agentligining** tashkil etilishi tarqoq holdagi xizmatlarni yagona vertikal boshqaruvga birlashtirdi. Bu tizim orqali:

- Ijtimoiy yordam olish uchun murojaat qilish tartibi soddalashtirildi;

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

- Ijtimoiy xodimlarning mahallabay ishlash tizimi orqali har bir ehtiyojmand oilaning "ijtimoiy portreti" yaratildi;
- Davlat tomonidan ko'rsatiladigan ijtimoiy xizmatlar soni 2 barobarga oshirildi.

3.2. "Ijtimoiy himoya yagona reyestri" — shaffoflik omili

Axborot texnologiyalarini joriy etish natijasida "Ijtimoiy himoya yagona reyestri" tizimi yaratildi. Ushbu tizim:

- Inson omilisiz, masofaviy tarzda yordam tayinlash imkonini berdi;
- Nafaqalar qamrovini 5 yil ichida 600 mingdan 2,2 million nafargacha oshirishga xizmat qildi;
- Budget mablag'larining maqsadli sarflanishini ta'minlab, korrupsion holatlarni minimallashtirdi.

3.3. Kambag'allikni qisqartirishning o'zbekona modeli

O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish sohasida Nobel mukofoti sovrindorlari (masalan, Abhijit Banerji) tavsiyalari va xalqaro tajriba asosida o'ziga xos tizim yaratildi. "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari" orqali aholini passiv yordam oluvchidan, faol mehnat resursiga aylantirish choralari ko'rildi. 2023 yil yakunlariga ko'ra, mamlakatda kambag'allik darajasi 17% dan 11% ga pasayishi kuzatildi.

4. ILMIIY MUHOKAMA (DISCUSSION)

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, Yangi O'zbekistondagi ijtimoiy himoya tizimi "Faol rehabilitatsiya" xarakteriga ega. Avvalgi tizimda asosan pul mablag'lari berish bilan cheklanilgan bo'lsa, hozirda kompleks yondashuv qo'llanilmoqda.

Ijtimoiy davlat tamoyili amalda: Ijtimoiy davlat — bu faqatgina kam ta'minlanganlarga yordam berish emas, balki jamiyatning har bir a'zosi uchun teng imkoniyatlar yaratishdir. O'zbekistonda ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya uchligi o'rtasida o'zaro bog'liqlik kuchaytirildi. Misol uchun, nogironligi bo'lgan shaxslar uchun faqat nafaqa berilmay, balki ularning kasbiy tayyorgarligi va inkluziv ta'lim olishi uchun investitsiya kiritilmoqda.

Shu bilan birga, muhokamalarda ijtimoiy sug'urta tizimini yanada kengaytirish va xususiy sektorning ijtimoiy loyihalardagi ishtirokini rag'batlantirish masalalari dolzarb bo'lib qolmoqda.

5. XULOSA VA TAKLIFLAR (CONCLUSION)

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalar shakllantirildi:

1. **Tizimning yaxlitligi:** Ijtimoiy himoya milliy agentligi tizimida barcha xizmatlarning jamlanishi davlat resurslarini boshqarishda yuqori samaradorlikni ta'minladi.

2. **Raqamlashtirish istiqbollari:** "Raqamli ijtimoiy xizmat" konsepsiyasini kengaytirish orqali kelajakda ijtimoiy yordamni "proaktiv" (murojaat kutmasdan) ko'rsatish tizimiga to'liq o'tish mumkin.

3. **Kambag'allik bilan kurash:** Faqatgina moddiy ko'mak emas, balki "ilm orqali kambag'allikdan chiqish" g'oyasini mahallalar darajasida yanada chuqurlashtirish lozim.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Amaliy takliflar:

- Ijtimoiy xodimlarning professional kompetensiyalarini xalqaro standartlar asosida muntazam baholab borish tizimini joriy etish.
- Ijtimoiy korxonalar faoliyatini huquqiy tartibga solish va ularga qo‘shimcha imtiyozlar berish orqali bandlikni ta‘minlash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – T.: “O‘zbekiston”, 2023.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – T.: “Tasvir”, 2021.
3. "O‘zbekiston – 2030" strategiyasi to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni.
4. O‘zbekiston Respublikasi Ijtimoiy himoya milliy agentligi rasmiy hisoboti, 2024.
5. International Labour Organization (ILO). "Social Protection Floors Recommendation", No. 202. Geneva, 2022.

